

DIN FESTIVALURILE EUROPENE ALE TOAMNEI (Paris-Madrid-Milano)

Ioana ANGHEL

Regizori, companii, spectacole ...

Argentina

Ricardo Bartis

Actor și regizor argentinian (născut la Buenos Aires în 1949), Ricardo Bartis reprezintă avangarda teatrală argentiniană și nu numai. A jucat în numeroase filme și spectacole de teatru. Ca regizor de teatru, a realizat multe spectacole, dintre care menționăm: *Pânze de păianjen* de E. Pavlovschi (1985), *Ultima bandă magnetică* de S. Beckett (1986), *Cărți poștale argentinieni* (textul semnat de el însuși, 1989), *Hamlet*, de W. Shakespeare (1991), *Păpușa* de A. Discepolo (1994), *Păcatul ce nu poate fi numit*, după texte de R. Arlt (1999), *Krapp* de S. Beckett (2000), *Teatru proletar de cameră*, după scrieri de O. Lamborghini (2000), *Texte pentru asalt*, după scrieri de Shakespeare, Bernhard, Marossa di Giorgio etc (2001).

Spectacolele sale au fost prezentate în cadrul multor festivaluri, precum cele de la Paris, Nantes, Avignon, Essen și Berlin, Montréal, Quebec, Manizales (Columbia), Torino, Buenos Aires, Barcelona, Madrid, Cadiz etc.

Din 1986, conduce compania independentă *Sportivo Teatral*, formată din regizori și actori cu care realizează proiecte teatrale dintre cele mai variate, ateliere, seminarii, spectacole, atât la Buenos Aires cât și peste tot în lume unde sunt invitați.

Donde más duele (Unde doare mai tare), Compania **El Sportivo Teatral**. Text și regie: Ricardo Bartis. Muzică: Carmen Baliero. Interpreți: Maria Onetto, Gabriela Ditisheim, Analia Couceyro, Fernando Llosa. Coproducție Hebbel Theater – Berlin, Holland Festival – Amsterdam, Festival d'Avignon, Théâtre National de Chaillot – Paris, Bonlieu Scène Nationale d'Annecy.

Într-o casă îngropată în vechituri și lucruri inutile, draperii și peruci obosite, trăiesc trei surori ce își recrează, fiecare în felul său, propria imagine asupra mitului Don Juan ca expresie a pasiunii spirituale și carnale, totodată. Obiectul „pasiunii” celor trei: un bătrân decrepit, ce, din când în când, își schimbă punga plină de propriile excremente (!). Textul, aparținând regizorului, demitifică până la absurd și grotesc mitul Don Juan. Atât de fascinantă timp de secole întregi, imaginea eternului cuceritor este golită de orice intenție poetică și sentimentală, redusă fiind

la simplă sexualitate frustrată. Fiecare își caută „împlinirea“ sentimentală în felul său propriu: sora cea mare (îndrăgostita) idealizează noțiunea de iubire, mijlocia (vicioasa), e convinsă de caracterul superficial al oricărei pasiuni sentimentale, iar mezină reprezintă novicea. Toate încearcă să-l cucerească pe bătrân, el însuși străduindu-se să se regăsească în imaginea creată de cele din jur. Un univers straniu până la urâtenie, răsturnat și deformat cu intenția de a fi adus mai aproape de adevărul realității. Don Juan înseamnă doar un mit, iar realitatea este, de fapt, foarte departe de „lumea“ sa.

Premisele spectacolului sunt dintre cele mai incitante: biografia regizorului, coproducătorii, subiectul. Profan sau nu în ale teatrului, interesul îți este desigur stârnit. Și totuși, spectacolul nu impresionează; atmosfera, ideile, intențiile, imaginile nu te urmăresc mai departe de colțul străzii, totul rămânând până la urmă parcă fără sclipire.

Rusia

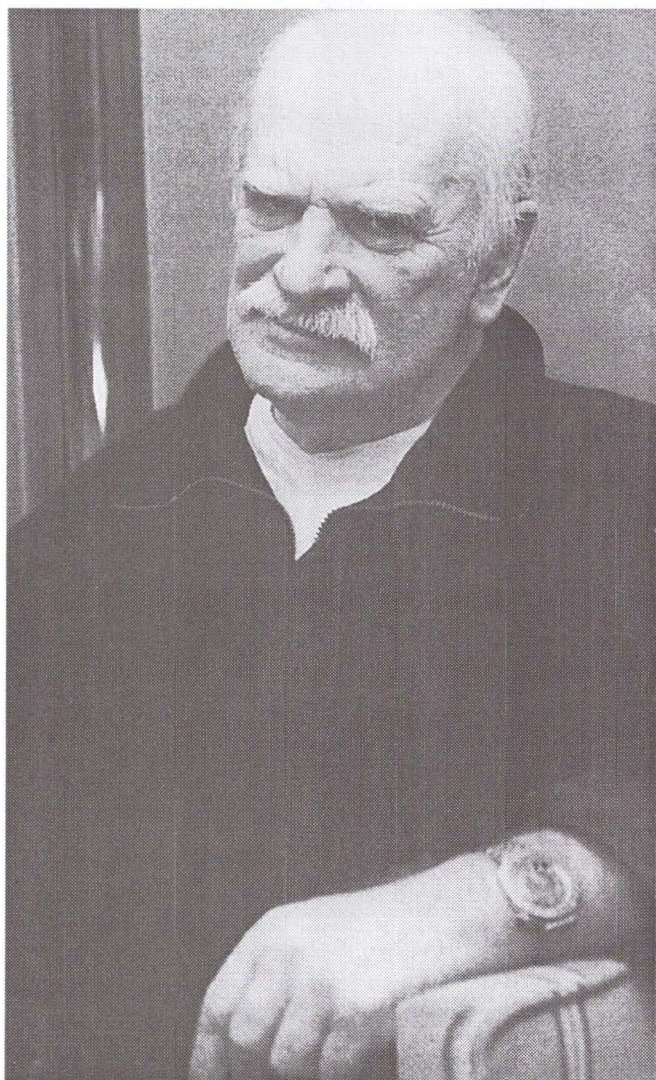
Piotr Fomenko

Născut pe 13 iulie 1932 la Moscova, Piotr Naumovici Fomenko absolvă în 1955 Institutul Pedagogic din Moscova și în 1961 Institutul de Teatru *GITIS*, secția regie.

A montat mai mult de 60 de spectacole în teatre din Moscova, Leningrad și Tbilisi – în Rusia și, respectiv, Georgia –, iar în străinătate, pe scene din Polonia, Austria și Franța (în această stagiune chiar, a repus în scenă, la Comedia Franceză; *Pădurea de Oștrovski*).

În 1971, începe să lucreze ca regizor pentru Teatrul de Comedie din Leningrad (unde, între 1977 și 1981, ocupă fotoliul de director general). Montează aici, printre altele: *Această veche proprietate încântătoare* de Arbutov (1973), *Războiul Troiei nu va mai avea loc* de Giraudoux (1973), *Mizantropul* de Molière (1975), *Pădurea de Ostrovski* (1979).

Din 1981, este profesor la *GITIS*, iar din 1993 conduce *Teatrul Atelier „Piotr Fomenko“*. Pe scena de la *GITIS* (actualmente *RATI – Academia Rusă de Artă Teatrală*) a montat

Boris Godunov de Pușkin (1984), *Lupii și oile* de, Ostrovski (1992), *Nunta de Cehov* (1995). „Am început munca de pedagog în momentul în care cea de regizor de teatru nu-mi mai aducea decât suferință. Era în vremea comunismului, erau ani grei pentru Uniunea Sovietică de atunci. Profesoratul a fost cel care mi-a permis să mă întorc la regie. Aș putea spune că mai mult decât să le predau studenților mei, am învățat eu alături de ei“. Dintre spectacolele puse în scenă la *Teatrul Atelier „Piotr Fomenko“* menționăm *Tania-Tania* de Mukina (1996), *Cicikov*, după *Suflete moarte* de Gogol (1998), *O călătorie absolut fericită*, după Vahtin (2000), ... *Război și pace*, după Tolstoi (2001), *Nebuna din Chaillot* de Giraudoux (2002), *Noaptele egiptene*, după Pușkin (2002).

Alte spectacole de referință: *Instrucția* de Peter Weiss (1967), *Cum vă place* de Shakespeare (1970), ... *Roadele învățaturii* după Tolstoi (1985), *Caligula* de Camus (1990), *Vinovați fără vină* de Ostrovski (1993) ș.a.

Biografia lui Piotr Fomenko conține de asemenea și titluri de filme realizate pentru cinematografie sau televiziune: *Fericirea conjugală*, *Copilăria*, *Adolescența*, *Dama de pică*, *Pentru toată viața*, *O călătorie într-un automobil vechi*, etc.

Teatrul Atelier „Piotr Fomenko“

Se înființează oficial printr-un decret semnat de primarul Moscovei în 1993, cu toate că actorii și regizorii trupei lucrează împreună din 1988. Cu toții au studiat vreme de cinci ani la GITIS sub oblăduirea profesorului Fomenko, hotărând la final să formeze o companie teatrală independentă.

Așadar, trupa se constituie din foștii studenți ai celei de-a doua generații îndrumate de Fomenko, numiți de altfel „fomenkini“, având inițial zece actori și patru regizori. Ulterior, trupei i s-au mai alăturat foști studenți ai regizorului din promoțiile anilor 1998 și 2001. De-a lungul a nouă stagioni, s-au montat 12 spectacole. În 1997, compania este invitată la Festivalul de la Avignon pentru a prezenta 4 din cele 12 spectacole ale repertoriului său.

La Moscova, spectacolele trupei au loc într-un vechi cinematograful cu două săli; deocamdată, în loc de o sală de teatru, au primit doar promisiuni: „Primăria Moscovei ține mult să ne ajute, dar deocamdată doar «vrea să o facă». Trăim un moment foarte periculos pentru că suntem foarte iubiți de către public și putere... Dar dacă tot vor să ne ajute, atunci să o facă“ (Piotr Fomenko).

Noaptele egiptene, *Teatrul Atelier „Piotr Fomenko“*. Textul: A. Pușkin și V. Briusov.

Regia: Piotr Fomenko. Muzica: N. Paganini, G. Rossini, F. Liszt, Y. Suka, N. Titov, V. Oranski. Scenografia: Vladimir Maksimov. Costume: Maria Danilova. Coregrafia: Valentina Gurevitcih. Cu: Karen Badalov, Andrei Șennikov, Polina Kutiepova, Natalia Kurdubova, Polina Agureieva, Ilia Liubimov, Aleksei Kulbkov, Pavel Barcsak, Boris Gorbaciiov.

De mai bine de două mii de ani, Cleopatra reprezintă pentru unii simbol, pentru alții mit sau ideal, atât în literatură cât și în teatru, artă plastică, cinematografie. Fiecare epocă, fiecare cultură, fiecare curent artistic și-a avut propria Cleopatră, proprii Iuliu Cezar și Marc Antoniu. Fiecare autor a preluat ceva din istorie, dând apoi frâu liber propriei imaginații, propriilor dorințe de exprimare artistică, urmărind să transmită receptorului mesajul său. Cu toate că mare parte dintre aceste creații au fost date uitării, literatura universală și în special dramaturgia clasică păstrează titluri precum *Iuliu Cezar* de William Shakespeare sau *Cezar și Cleopatra* de George Bernard Shaw. La rândul său, Pușkin s-a lăsat cucerit de farmecul poveștii autorului latin Aurelius Victor, conform căreia orice bărbat dispus să plătească cu

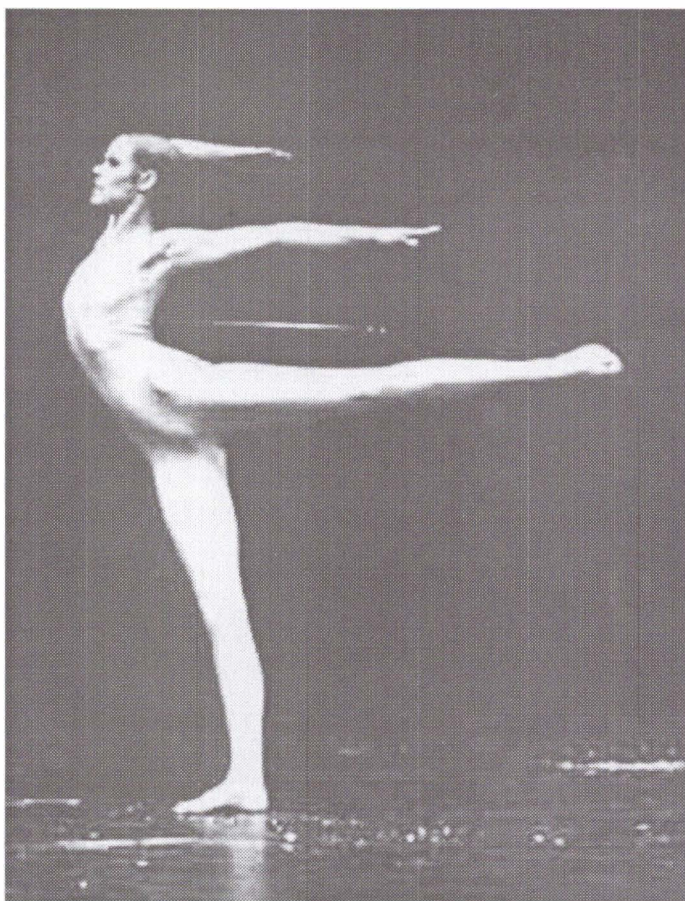

propria sa viață putea petrece o noapte în compania fermecătoarei Cleopatra. În 1824, în timp ce era exilat la Mihailovskoie, Pușkin scrie un poem intitulat *Cleopatra*. După patru ani, în 1824, redactează pe același subiect două schițe, dintre care una se numește *Noaptea egiptene*. Aceasta va fi publicată pentru prima oară postum, în 1837, editorii atașând schiței și poemul neterminat. Conform multor literați ai vremii, cele două împreună (schița și poemul) constituie o operă practic completă. Chiar Dostoievski demonstrează într-un lung articol că *Noaptea egiptene* reprezintă opera cea mai completă și perfectă din poezia rusă. În 1916, scriitorul și poetul rus Valeri Briusov, din dorința de a-l contrazice pe Dostoievski, scrie un poem cu același nume și același subiect, intenționând să „imagineze cu mai mare amploare una din operele cele mai profunde ale lui Pușkin conform intențiilor sale.” Unind schițele și poemul lui Pușkin cu versurile lui Briusov, Piotr Fomenko și trupa sa aduc pe scenă povestea aproape incredibilă a Cleopatrei, imaginată și interpretată de lumea aristocrato-boemă a Sankt Petersburgului secolului trecut. Nobili amatori de poezie recrează scene din viața reginei egiptene cu ajutorul unui „versificator” italian. Talentul și tehnica actorilor îmbinate cu imaginația regizorului și poezia textului fac din *Noaptea egiptene* un spectacol, în adevăratul sens al cuvântului, frumos. Uralele publicului la final de reprezentație au dovedit-o cu vârf și-ndesat!

Franța

Carolyn Carlson

Născută în California în 1943, într-o familie de origine finlandeză, Carolyn Carlson dansează vreme de șapte ani, la New York, în Compania de dans a lui Alvin Nikolai's. Călătorind în acest interval de timp în toată lumea, Carlson primește „Prix du Meilleur Danseur” la *Festival du Danse*, Paris 1968. În anii șaptezeci, se mută în Europa. Imaginînd coregrafii bazate pe improvizație și compoziție, Carolyn Carlson revoluționează arta coregrafică a Parisului acelor ani cu montaje considerate deja opere „clasice”: *Density 21'5*; *This, that and the other Slow, heavy and blue* etc. A montat spectacole de dans pe scena de la Théâtre de la Ville – Paris (*Dark și Steppe*), la Teatro La Fenice – Veneția (*Blue Lady*, – reprezentat în

peste patruzeci de țări, *Underwood*, *Undici Onde*, etc), la *Opera din Helsinki* (*Syyskuu, Elokuu*), la *Cullberg Ballet* din Stockholm (*Sub Rosa*). În plus, a realizat spectacolele *Light Bringers* și *J. Beuys' Song* pentru *Bienala de la Venetia*, în total, Carolyn Carlson semnând mai mult de șaptezeci de coregrafii. În 1994, înființează, alături de Pierre Barnier, *Atelier de Paris – Carolyn Carlson*, companie de balet și școală totodată, ce din 1999 își are sediul la *Cartoucherie du Bois de Vincennes*. De-a lungul anilor, coregrafi precum Jennifer Muller, Murray Louis, Ushio Amagatsu, Bill T. Jones, Pina Bausch au fost invitați să țină cursuri studenților de aici.

Carolyn Carlson a primit titlul de *Cavaler al Legiunii de Onoare* și *Cavaler al Artei și Literaturii* din partea Statului Francez. De asemenea, de-a lungul lungii sale cariere a obținut numeroase premii, dintre care le menționăm doar pe ultimele două: „Victoires de la Musique“ pentru la *Signes* în 1998 și *Benois de la Danse* la Moscova, în 1999. De asemenea, în noiembrie 2002 i se acordă *Médaille de la Ville de Paris*.

Serieri pe apă (Writings on Water), **Atelier de Paris-Carolyn Carlson**. Coregrafia și interpretarea: Carolyn Carlson. Regia muzicală: Gavin Br ars. Muzica interpretată de orchestra

de coarde *Camerata Malikian*. Video: Roberto Castello. O producție a Bienalei de la Veneția, în colaborare cu Teatro la Fenice-Veneția și Atelier de Paris-Carolyn Carlson.

Spectacolul *Scrieri pe apă* a fost creat la Veneția, bucurându-se de colaborarea muzicală a faimosului Gavin Bryars. Elementul esențial al spectacolului – apa – reflectă, prin starea sa fundamental fluidică, continua căutare a sensului existenței, a semnificației vieții noastre ce curge permanent precum un râu ce-și schimbă mereu cursul. Spectacolul încearcă să întoarcă privirea spectatorului spre propriul interior, spre sufletul și mintea sa. Această continuă curgere a apei obligă coregrafa, totodată și unica interpretă a spectacolului, la un tip de mișcare fără conținere cu intenția de a exprima prin dans esențialul vieții, poezia acestei continue căutări a propriei entități.

Conform mărturisirii creatoarei, spectacolul se vrea „o privire îndreptată spre imensitatea ființei noastre spirituale, atât în ceea ce are tranzitoriu, cât și în etern. A-ți aminti înseamnă a te întoarce la originea a tot ceea ce există. *Scrieri pe apă* este o mărturie a memoriei ce o depozităm în străfundul minții noastre”.

Philippe Genty

În arta scenică, Franța a dezvoltat în ultimii douăzeci de ani o importantă școală a spectacolului oniric unde disciplinele principale – muzica, teatrul, dansul, acrobația – nu sunt altceva decât un pretext pentru a le interacționa unele cu altele: „În această mare familie în care Ariane Mnouchkine ar fi mama, coregraful Josef Nadj, fiul cel mare, jongleurul Jérôme Thomas mezinul familiei, Philippe Genty ar fi, evident, tatăl.”

Plastician de formație, Philippe Genty este laureat al premiului *Fondation de la Vocation* în 1961, an în care începe pregătirea, alături de Yves Brugnier, pentru *Expédition Alexandre*. Traversând în 1962 patru continente, patruzeci și șapte de țări și nouă deșerturi, Genty își prezintă primul spectacol de marionete, explorând totodată „lumea” acestora de-a lungul și de-a latul globului.

În 1965, realizează un film documentar despre teatrul de marionete în lume în cadrul proiectului numit „Orient–Occident”, produs de UNESCO. În același an, i se decernează la București *Premiul pentru originalitate* în cadrul Festivalului de Marionete.

În 1968, ia ființă *Compania „Philippe Genty”*. De acum încolo, începe seria turneelor în toată lumea, la festivaluri mai mult sau mai puțin faimoase; din Oceania până la *Festivalul Mondial de Teatru* de la New York, de la Hong Kong la *Festivalul Internațional* de la Perth și Adelaide din Australia, trecând prin Cuba, U.R.S.S., Canada, Coreea de Sud, China....

Théâtre de la Ville a reprezentat punctul de pornire al majorității spectacolelor *Companiei Genty*. Aici au avut loc următoarele premiere: în 1976, premiera unui spectacol fără titlu, în 1980 *Rond comme un cube*, în 1986 *Désirs Parade*, în 1989 *Dérives*, în 1992 *Ne m'oubliez pas*, urmat în 1995 de *Voyageur Immobile*.

Susținut de *Alliance Française en Australie*, Genty realizează cu actori australieni spectacolul *Stowaways/Passagers Clandestins*, prezentat ulterior, vreme de șase luni pe întreg teritoriul australian.

Una din cele mai longevive montări ale companiei este *Sigmund Follies*. Realizat în 1983, spectacolul călătorește și acum, după 20 de ani, la festivaluri de teatru din întreaga lume.

În 1997 montează special pentru Festivalul de la Avignon, în *Cour d'Honneur de la palais des Papes*, spectacolul intitulat *Dédale*. Un an mai târziu, la cererea organizatorilor *Expoziției Mondiale Lisabona 1998*, realizează *Océans et Utopies*.

Ultimele creații semnate Philippe Genty sunt *Les cinq fléaux où le concert incroyable* în Jardin des Plantes din Paris (2001) și *Ligne de fuite*, în 2002.

A primit în 1990 *Premiul Criticii* la *Festivalul de la Edinburgh* și *Premiul Laurence Olivier* la *Sadler's Wells London*.

Linie de fugă (*Ligne de fuite*), **Compania Philippe Genty**. Regia: Philippe Genty, în colaborare cu Mary Underwood. Muzica: René Aubry. Lumini: Patrick Riou. Costume: Charline Bauce. Efecte speciale: Nick Von der Borch. Interpreți: Marjorie Currenti, Dominique Cattani, Meredith Kitchen, Scott Koehler, Lionel Ménard, Emma Perrot. Marionetiști: Didier Carlier, Frank Girodo, Pascal Laajili, Grace Rondier, Martin Lecarme. Coproducători: Théâtre National de Chaillot – Paris, Théâtre Vidy – Lausanne Théâtre, Les Célestins – Théâtre de Lyon, Théâtre André Malraux – Rueil-Malmaison, Espace Jacques Prévert – Aulnay sous Bois, La Coursive – Scène Nationale de la Rochelle, L'Odysée – Scène Conventionnée de Périgueux, Grand Théâtre de Lorient, Compania „Philippe Genty“.

În viață, fiecare întâlnește oameni pe care, chiar dacă poate nu sunt excepționali, nu-i uită. Călătorește în locuri care, chiar dacă nu sunt faimoase prin

frumusețe, îi rămân întipărite în memorie pentru totdeauna. De asemenea, vede un tablou, un film sau un spectacol care, chiar dacă poate nu e genial, îi rămâne viu în memorie ani și ani după ce l-a văzut. Eu, personal, trăiesc acum această senzație față de ultimul spectacol creat de Philippe Genty numit *Linie de fugă*. Dacă ar trebui caracterizat în două vorbe, ar fi de ajuns să spui poezie vizuală în stare pură. Cinci linii drepte fosforescente strălucesc într-un negru absolut, în primul „cadru“ al spectacolului. O creatură este expulzată din acest neant înspre lumea „noastră“. Totul trece, așadar, de la imagine bidimensională la tridimensiune. „La fel ca în spectacole anterioare, recurg frecvent la magie și iluzie pentru a sparge raționalul și a aluneca înspre inconștient, ceea ce permite publicului să se joace cu imaginile oferite și să apeleze fiecare la propriile referințe... Scopul nu este acela de a fugi de cruda și trista realitate pentru a te refugia în vis. Nu trebuie considerată realitatea ca o sub-lume ce poate fi dată deoparte cu ușurință. Această lume interioară face parte din subiectivitatea noastră diurnă. Din acest motiv, nu e vorba de un teatru ireal. Din contră, scoate la lumină lupta internă a ființei umane cu lumea exterioară...“ afirmă Philippe Genty în încercarea de a „lumina“ anumite intenții greu citibile ale spectacolului, de altfel extrem de spectaculos din punct de vedere vizual.

Linie de fugă nu are o dezvoltare narativă logică, ci se prezintă ca o serie de momente ce apar precum asocierea poveștilor dintr-un vis, fără legătură logică, uneori cu personaje ori imagini comune, alteori fără urmă de relație și continuitate între „scene“.

Decorul principal este format dintr-o platformă montată peste scenă, care are forma literei U, cu deschizătura spre public. În acest spațiu se perindă actorii-dansatori, marionete de doar 20 de centimetri, păpuși-monștri de 3 metri înălțime, un scafandru transformat în cosmonaut, scaune ce devin bărci, totul scaldat în lumini și umbre ce vin orizontal, dând scenei un aer suprarealist.

„Aici orizontul e curb. Revine la punctul de plecare. Fiecare formă o generează pe următoarea într-un *continuum* fără sfârșit. Personajele întrețin această chimie de situații unde nimic nu se pierde, nimic nu se creează. Dar totul este posibil între aceste două *nimic-uri*.“; caracterizarea lui Jean-Louis Perrier (apărută în *Le Monde*) exprimă foarte plastic senzația pe care ți-o lasă spectacolul: de început fără sfârșit, de libertate infinită de imaginare, trăire, închipuire. De altfel, ultima imagine a spectacolului este aceea a unui spațiu ce se reduce încet-încet la o linie de fugă orizontală ce, ulterior, se transformă într-un punct. Mai departe...

Belgia

Josse de Pauw

Actor, dramaturg, regizor de teatru și film, scenarist, Josse de Pauw (născut în 1952) reprezintă la ora actuală una dintre figurile emblematice ale scenei și ecranului belgian. Membru fondator al trupei „Radeis“ în 1977 și al grupului cunoscut sub numele „Schaamte“, ulterior schimbat în „Kaaitheter“, obține „consacrarea“ artistică în 1985 cu spectacolul *Usurpation*, proiect conceput după muzica lui Vermeersch.

Ca actor a jucat în *Het Stuk-Stuk* (1986), *In ondertussendoor* (1987) și în *Trio in mi-bemol* (1991).

Lucrează ca actor și dramaturg cu Peter Van Kraaij la spectacolul numit *Exiluri* (1993) și la filmele *Vinaya* (1992), *Ward Comblez*, *He do the Life in Different Voices* (amândouă în 1989), *Het Kind Van de Smid* (1990) și *Wolokalamsker Chausee* (1998).

Este cunoscut publicului datorită în special rolurilor interpretate în filmele lui Dominique Derudder (*Crazy Love*, *Wait until Spring Bandini* și *Oameni complicați*) și ale lui Marc Didden (*Sailors d'ont cry*).

La sfârșitul lui 2000, a publicat un volum numit *Werk*, unde își prezintă propria viziune asupra vieții și carierei sale.

După mulți ani petrecuți în Bruxelles alături de trupa „Kaaitheter“, De Pauw lucrează momentan la Bruges cu compania „Het Net“.

Spectacolului *Übung*, a cărui regie și text sunt semnate de Josse de Pauw, i s-a decernat *Le Grand Prix du Theatre festival 2001* pentru cel mai bun spectacol din Flandra și Țările de Jos.

Compania „Victoria“

Este o casă de producție pentru artele scenice cu sediul la Gand, în Belgia.

Se lucrează cu artiști din toate generațiile și toate disciplinele.

„Este o clădire, o casă. un teatru, un adăpost“.

Este formată din Dirk Pauwels, directorul său, și trupa – un grup de artiști, tineri sau bătrâni, flamanzi sau străini; unii aflați în companie de mult timp, alții doar „în trecere“, toți contribuind cu propriile idei artistice și propria experiență.

Compania prezintă o mare diversitate de spectacole, unele modeste, alte de mare anvergură, unele de nivel local, altele de talie internațională.

În ultimii ani, „Victoria“ a obținut recunoașterea internațională datorită rolului de inițiator și producător al unor proiecte devenite faimoase, precum *Mother and Child* (1994), *Bernadetje* (1996), *Allemaal Indiaan* (1990), toate trei regizate de Alain Platel, *Larf* (2000) și *Übung* (2001), puse în scenă de Josse de Pauw, *Club Astrid* (2001), montat de Lies Pauwels și *Best Of* (1998), regizat de Kung Fu.

Übung (Exerciții), **Compania „Victoria“**. Regie și text: Josse de Pauw. Operator: Ruben Impens. Montaj video: Geert Bove. Muzica: Kurt Maxx. Scenografia: Pynoo. Interpreți: – pe scenă, Emilo De Baudringhien, Annelies De Baere, Niels Pyck, Arne Kinds, Stefaan De Rycke; – pe ecran, Josse de Pauw, Lies Pauwels, Dirk Roofthoof, George Van Dam, Bernard Van Eeghem, Carly Wys. Coproducători: „Victoria“ și „Het Net“ (Bruges). Spectacol realizat cu ajutorul guvernului flamand.

Protagonistii spectacolului sunt șase copii ce urmăresc, pe un ecran plasat pe fundalul scenei și la două televizoare aflate în avanscenă, un film alb-negru a cărui acțiune se desfășoară într-o superbă casă situată într-o pădure, la marginea cine știe cărei metropole europene; câțiva prieteni organizează o petrecere, un fel de întâlnire anuală a grupului, unde fiecare încearcă să-și ascundă frustrările și durerile sub conversații sterpe și râsete false. Încet-încet însă, din cauza băuturii, personajele filmului încep să-și piardă controlul și să-și scoată la suprafață „rufele murdare“. Pe scenă, copiii îmbrăcați precum actorii de pe ecran, spun în direct textul celor de pe ecran. Sunt ei de fapt oare miniaturi ale adulților? Cine pe cine imită, copiii pe adulți sau maturii pe copii? O astfel de viață plină de bunăstare materială dar golită de căldură, afecțiune și dragoste îi așteaptă? Copiii pur și simplu recită un text, fără a-ți propune însă și răspunsuri la întrebări: „Realmente nu aveam nici o idee despre ce va rezulta din sincronizarea copiilor în direct cu adulții din film. Oricum, nu eram interesat în a controla emoțiile ce ar fi rezultat din acest șoc. Nu sunt adeptul ideii cum că asupra actorilor trebuie să exerciți presiune pentru a obține un rezultat concret.“ (Josse de Pauw).

Übung nici nu judecă nici nu critică societatea sau diverse trăsături umane și relaționale. Propune un „joc“, i-am putea spune chiar un experiment: copii rostind vorbele celor mari; ilar, grotesc, dur, comic, insipid, descoperiri neașteptate ale acestei „asocieri“ între vocile și chipurile copiilor și grimasele și acțiunile maturilor? Fără a da răspunsuri concrete întrebărilor, spectacolul, așa cum a rezultat el din această „împreunare“ insolită, a stârnit interesul publicului din toată lumea. De mai bine de doi ani (premierea a avut loc pe 5 mai 2001), *Übung* înconjoară lumea: Belgia, Germania, Croația, Elveția, Canada, Suedia, Franța, Statele Unite sunt doar câteva dintre locurile în care a poposit *Übung*, seria turneelor continuând cel puțin până la sfârșitul stagiunii 2003/2004.

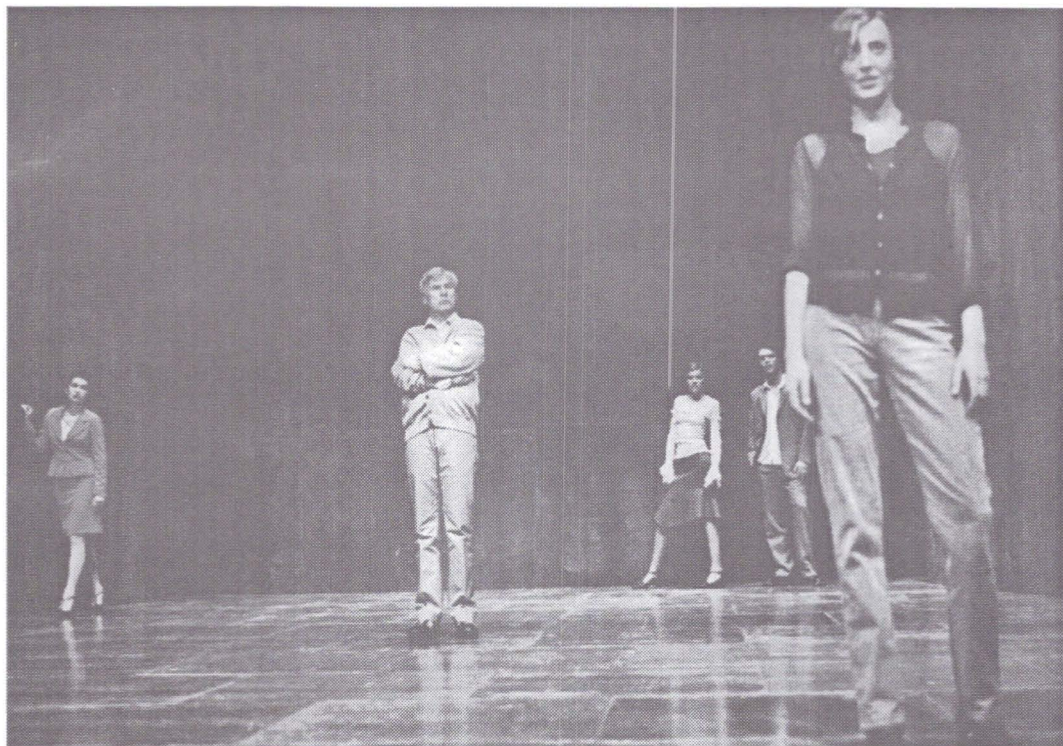
Germania

Michael Thalheimer

Născut în 1965 la Frankfurt am Main, Michael Thalheimer este, la nici 38 de ani, unul dintre cei mai faimoși regizori germani ai momentului. A studiat teatrul dramatic între 1985–1989 la Hochschule für Musik und Theater din Berna, ulterior jucând pe scene din Germania și Elveția. În 1997, semnează primul spectacol ca regizor la Städtisches Theater din Chemnitz: *Arhitectul și împăratul Asiriei* de Fernando Arrabal. Din acel moment, „parcurge în marș forțat literatura teatrală de la Shakespeare la Goethe, trecând prin Horvath și Camus, până la Turrini și Widmer“ (*Süddeutsche Zeitung*).

În 2001, îi sunt prezentate două spectacole noi în cadrul Festivalului „Berliner Theatertreffen“: *Das Fest*, de Vinterberg/ Rukov, montat la Staatstheater din Dresda, și *Liliom*, de Molnar la Thalia Theater Hamburg, ultimului decernându-i-se Premiul *3sat-Innovation*.

Tot în 2001, prezintă *Leonce și Lena* de Büchner la Schauspielhaus din Leipzig. În 2002, primește *Friedrich-Luft-Preis* și *Nestroy-Preis* pentru cea mai bună regie pentru *Emilia Galotti* de Lessing, montat la Deutsches Theater din Berlin.

Thalia Theater Hamburg

Fondat în 1843 de către Chéri Maurice, Thalia Theater Hamburg se mută în 1912 într-o sală nouă, cu o capacitate de o mie trei sute de locuri. În 1937, teatrul trece în mâinile statului, pentru ca în 1945 să fie distrus de bombele Aliaților. Un an mai târziu, se re deschide într-un sediu provizoriu. Vechea clădire, complet restaurată, este repusă în folosință de abia în 1960. Director al teatrului între 1969 și 1980, Boy Gobert invită regizori novatori ai scenei germane precum Peter Zadek, Hans Neuenfels sau Jürgen Flimm pentru a monta la Thalia Theater Hamburg. În 1972, se deschide și o a doua sală, numită *TiK – Thalia in der Kunsthalle*.

În vara lui 2000, Ulrich Khuon devine director al teatrului. În această calitate, invită regizori prestigioși precum Andreas Kriengeburg, Michael Thalheimer, Stefan Kimmig, Martin Kusej, Jürgen Krause și Tomaz Pandur. Repertoriul teatrului prezintă de la texte clasice și moderne până la autori contemporani: Dea Loher, Conor McPherson, Moritz Rinke, Lukas Bärfus, Jon Fosse.

În noiembrie 2000, se deschide sala *Thalia*, în Gausstrasse, cu 150 de locuri și cu o scenă multifuncțională unde, înainte de orice, sunt montate texte și spectacole avangardiste, semnate cu precădere de autori și regizori tineri.

Thalia Theater Hamburg și-a prezentat spectacole pe scene din întreaga lume: Europa, Statele Unite, Hong Kong, Columbia, Brazilia etc.

Liebelei, **Thalia Theater Hamburg**. Text: Arthur Schnitzler. Dramaturgia: Sonja Anders. Regia: Michael Thalheimer. Scenografia: Kenrik Ahr. Costume: Michaela Barth. Video: Alexander du Prel. Interpreți: Helmuth Mooshammer, Maren Eggert, Fritzi Haberlandt, Anna Steffens, Hans Löw, Felix Knopp, Michael Benthin.

Montată pentru prima oară pe scena de la Burghtheater din Viena în 1895, piesa lui Arthur Schnitzler *Liebelei* este foarte curând după aceea adaptată pentru operă, pe muzica lui Franz Neumann, și prezentată la Frankfurt am Main, în 1910, pentru ca în 1927 să se realizeze și un film mut intitulat chiar *Liebelei*. Patru tineri, două femei și doi bărbați conversează despre nimic, la o petrecere. Fritz, mereu în căutare de noi aventuri, pe lângă o relație cu o femeie căsătorită, trăiește și cu Christine, tipologic opusă lui; Christine, genul de femeie ce crede în dragostea și devoțiunea absolută, nu are nimic în comun nici cu Fritz, iubitul ei, și nici cu prietenii lor Mitzi și Theodor, doi tineri ce evită orice implicare sufletească și emoțională sub masca libertății. Cei doi iubiți, Fritz și Christine, termină prin a muri, el într-un duel, ucis de soțul amantei, ea sinucigându-se; în esență, sunt două morți inutile, fără pic de eroism sau logică. Lipsa unui ideal sau măcar a unui scop în viață, îi transformă în personaje ale „momentului“, sclavi ai primului impuls nefiltrat suficient de judecată.

Michael Thalheimer, regizorul spectacolului, alege acest text pentru a-l monta pe scena de la Thalia Theater Hamburg datorită bogăției psihologice: „Schnitzler demonstrează cu acest text că este un mare cunoscător al sufletului uman, că poate pătrunde în adevărul inconștientului, de la natura impulsivă a omului și până la polaritatea dragostei și a morții [...] ne prezintă persoane ce și-au pierdut fericirea și care își regăsesc unica libertate în delăsare și abandon“. Personajele lui Thalheimer, în plus, în afara caracterului foarte bine definit datorită

textului, se mișcă precum roboți preprogramați: de câte ori intră în scenă, fiecare actor execută aproximativ aceeași serie de mișcări, perfect caracterologice pentru personajul său, subliniind în plus, astfel, atât trăsăturile personajului cât și stereotipia fiecăruia.

Un text dramatic poate fi considerat ca aparținând spirirtualității universale în momentul în care trece granițele limbii și țării sale și își găsește deplină expresie și expresivitate artistică și în rostirea sa în altă limbă și de către oameni de structură, educație și cultură diferită. Cu toate acestea, totuși, nimeni altcineva nu-l poate rosti mai bine pe Shakespeare decât un actor britanic; nimeni altcineva nu va „juca“ mai adevărat pauza dintre replicile lui Cehov ca un actor rus. Același sentiment l-am avut urmărind *Liebeleia* lui Schnitzler pusă în scenă de un regizor german, cu actori nemți, la Thalia Theater Hamburg!

Lituania

Rimas Tuminas

Născut în 1952, Rimas Tuminas a studiat regie artistică de televiziune între 1970–1974 la Academia de Muzică din Vilnius; în 1978, absolvă tot secția de regie artistică, de data asta însă la faimosul *GITIS*, în Moscova.

Între 1979–1990 a fost regizor al Teatrului Dramatic de Stat Lituanian (unde va reveni după 1995), după care, în 1990, înființează Teatrul Mic din Vilnius, un spațiu deschis tinerilor entuziaști creatori de teatru, doritori în a experimenta noi forme de expresie artistică, de a monta și juca atât texte clasice cât și contemporane. Dintre spectacolele montate pe scena Teatrului Mic menționăm doar *Livada de vișini* de Cehov, *Galileo* de Brecht(1994), *Lituanica* de Saulius Šaltenis (1996), *Mascarada* de Lermontov (1997), *Revizorul* de Gogol (2001) *Slugă la doi stăpâni* de Goldoni și *Așteptându-l pe Godot* de Beckett, amândouă în 2002.

Mare parte dintre spectacolele care i-au adus faima internațională au fost montate pe scena Teatrului Dramatic de Stat Lituanian, *Oedip rege* de Sofocle (1998) și *Richard III* de Shakespeare(1999) fiind cele mai cunoscute în afara Lituaniei.

A montat în străinătate *Don Juan* de Molière în 1995 la Vaasa (în Finlanda), *Trei surori* (în 1997) și *Livada de vișini* (în 2000) pe scena Teatrului Național Islandez din Reykjavik, *Maria Stuart* de Schiller la Teatr Sovremennik din Moscova (2000), *Romeo și Julieta*, în 2001, la Teatrul Wspolczesny din Wrocław–Polonia, *Pescărușul* lui Cehov, în Scoția la Dundee Republic Theatre, de asemenea în 2001; iar în 2002, a readus pe scenă povestea *Revizorul*-ui gogolian la Teatr Vahtangov, din Moscova.

Lui Rimas Tuminas i s-au acordat de-a lungul carierei sale nenumărate premii: în 1994, primește *Premiul Național* pentru regia spectacolelor montate pe scene lituaniene (*Livada de vișini* de Cehov și *Galileo* de Brecht); în 1998, Președintele Lituaniei îi acordă *Ordinul Marelui Duce Gediminas*, gradul al treilea, pentru aportul la cultura lituaniană; în 1999, câștigă *Premiul Masca de aur*, pentru cea mai bună producție de teatru rusească a anului 1998 la *Festivalul Internațional de Teatru Cehov* – Moscova, pentru ca, doar un an mai târziu, să primească *Premiul Federației Ruse* pentru contribuția sa la promovarea artei și culturii rusești.

Richard III de William Shakespeare, **Teatrul Dramatic de Stat Lituanian**. Regia și scenografia: Rimas Tuminas. Muzica: Faustas Latenas. Costumele: Aleksandra Jacovskyte. Interpreți: Vytautas Tomkus, Vytautas Grigolis, Egle Mikulionyte, Rimante Valiukaite, Alvydas Slepikas, Dalia Micheleviciute, Adrija Cepaite, Jurga Kalvaiyte, Arunas Sakalauskas, Vytautas Rumsas, Rimantas Bagdzevicius, Evaldas Jaras, Vaidotas Martinaitis, Remigijus Bucuis, Gintare Latvenaite, Rasa Rapalyte, Algirdas Gradauskas, Saulius Mykolaitis, Dziugas Siaurusaitis, Mindaugas Juscius.

Citind biografia regizorului, se observă cu ușurință opțiunea sa pentru textele „mari“ ale literaturii dramatice universale. Cel la care voi face referire mai jos se cheamă *Richard III*. E vorba de un spectacol ce nu vrea să dărâme textul autorului pentru a clădi pe „resturile“ rămase cine știe ce propunere avangardistă, ci vrea să propună o „imagine“ a eroului shakespearian insolită, într-un cadru scenografic și ideatic marcat de atemporalitate și de ambiguitate geografică. *Richard III* poate apărea, trăi și domina oricând și oriunde. S-a întâmplat să fie Anglia secolului al XV-lea și să fie Shakespeare cel care îl va „fixa“ magistral în literatură universală! *Richard*-ul lui Tuminas este un bufon, poate nebun – poate nu, sigur însă ambițios, răzbunător și fără scrupule, niciodată totuși realmente crud. Este un personaj machiavelic care preferă să provoace decât să atragă; „jucându-se cu emoții sadomasochiste, ne transformă pe toți în Lady Ann, ne face să ne bucurăm de suferința altora“ (Harold Bloom). Pentru *Richard*, totul e mai mult un joc decât o luptă pentru putere, o încercare de manipulare a celor din jur, evident cu un obiectiv practic imposibil de atins pentru el: Coroana Angliei (doar o miză atât de mare poate justifica un joc atât de dur și periculos).

Stilul de interpretare ușor stanislavskian al actorilor lituanieni creează uneori confuzii în descifrarea intențiilor: patosul exprimă realismul și autenticul suferinței sau e prefăcătorie ludică? Machiavelismul e intrisec sau e doar spoială? Există vreo urmă de adevăr în sufletul și în gândurile personajelor? E greu uneori să distingi între aceste posibile propuneri scenice (fiecare valabilă într-o anumită descifrare a textului) dată fiind diferența de stil între scriitura dramatică și interpretarea artistică.

Spectacolul „se mișcă“ continuu; decorul de bază – șase oglinzi mari înclinate, trei într-o parte a scenei, trei în cealaltă – „străjuiesc“ spațiul de joc în care mereu apare ori o platformă mișcătoare pe care se află tronul și alte două fotolii princiare, ori un coșciug, ori tot felul de obiecte surprinzătoare ce atârnă în aer și se balansează amețitor și amenințător deasupra capetelor celor din scenă.

Costumele aproape complet negre, „mișcându-se“ într-un spațiu dominat de oglinzi și scaldat într-o lumină albă, sclipitoare uneori, lăptoasă alteori, personajele ușor fantastice – ostașilor-criminali le atârnă din uniforme câte o codiță à la *necuratu'*, vrăjitoare, obiecte zburătoare gen meteoriți... totul creează o atmosferă onirică, o încercare a regizorului de a poetiza chiar și această sumbră poveste care e viața lui *Richard III*.

Spectacolul, pus în scenă în 1999 la Teatrului Dramatic de Stat Lituanian, unde, de la înființare (1940) și până acum, au fost montate mai mult de 350 de spectacole), a făcut până acum înconjurul lumii, ajungând toamna aceasta și la Craiova, la „Festivalul Shakespeare“.